דאי ס"ד דאורייתא מכי שחיט בה כו'. משמע דאי הוה מדרבנן ע"ז אסורה בהנאה דאורייתא מדקאמר לעיל ור"מ שותט לע"ז אמאי מחייב כיון דשחט פורתא אסרה אידך לא דמרה קטבח ואי דרבנן הוה מצינ שפיר דמרה ומיהו יש לחוש דמקרובת ע"ז [פ] אפי' לא אסורה בהנאה אלא מדרבנן מצינ שפיר ליה דאסרו חכמים בכל הנאות דאפילו קידש בו אין האשה מקודשת כדתנן במוספתא דקדושין (פ"ד) המקדש ביין נסך (ובע"ז) בעורות לבוציס כו' אע"פ שקדש בדמיהן אינה מקודשת אבל חולין בעזרה אי הוי דרבנן וקידש בו את האשה מקודשת לכך מצינ דמריה דבסוף האיש מקדש (קדושין דף נח.) קתני גבי חולין שנשחטו בעזרה רבי שמעון אומר מקודשת ופריך אלמא קסבר רבי שמעון חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא כו' ומיהו איסור אכילה דהוא ודאי דאורייתא יש לדקדק משמעתין דלעיל דפטרי רבנן שותט לע"ז משום שחיטה שאין ראויה ואי איסור אכילה לא הוא אלא מדרבנן לא היה נאסר בכך שחיטה שאינה ראויה כמו מעשה דשבת למאן דאמר דרבנן וא"ל דאי אסור באכילה דאורייתא היינו על כרחך משום דהוקשו למת מהאי טעמא נמי תיאסר בהנאה כמת וי"ל כיון דכתיב ויאכלו זבחי מתים נאכילה איתקוש ולא להנאה: **רבא** אמר מבאן **ולהבא הוא נפסל.** מימה [דבריש] חזקת הבתים (ב"ב דף לא. וסס[ט]) אמר זה אומר של אבותי (ז) וזה אומר של אבותי אמר אייתי סהדי דאבהתיה היא ואכלה שני חזקה ואמר רב נחמן אוקי אכילתא בהדי אכילתא ואוקי מרעא בחזקת אבהתיה אמר ליה רבא והשתא אמאי היו מוכחשת הא רבא אית ליה הכא מבאן ולהבא הוא נפסל דאמר מבאן ולהבא אי אמר מבאן ולהבא אי אמר מבאן ולהבא אי א

פסידא דלקוחות. שתמוהו על שטר מכירה בינתים: **מאי בינייהו.** בין הני תרתי ליתנא דרבא: **תרי לחד.** עמנו הייתס[ד] ותרי אחריני לחד דליכא חידושא: **בגזלנותא.** שלא הזימוהו אלא העידו שנים על אלו שהן גזלנין והכא ליכא למימר סמוך להני מילתא אחריתא היא: **יע"ל קג"ם.** סימני שמועות הן וזו אחד מהן עד זומם: **פסולין הוו.** ואין עדותן עדות: **אמאי משלמי.** על הטביחה: **כי הדרי מיזמי אגניבה.** כשמחזרין ומיזמין על הגניבה איגלאי מילתא כו': ה"ג **והלכתא שהעידו בבת אחת והוזמו.** ולא גרסינן והוזמו בבת אחת דכיון דהעידו בבת אחת ליכא למימר בשעת עדות טביחה פסולין הוו ואפילו אי אמרינן למפרע נפסל דהא תוך כדי דיבור הוה והזמה לא איכפת לן אי בבת אחת אי בזה אחר זה ובלבד שיזומו על הטביחה תחילה: **היו שנים מעידים אותו שגנב וכו'.** עלמה מעידים אותו שטבחו: **בעלה הוה.** ומשלמי כפל והוא פטור דכיון דלא גנב לא טבח ואפילו חזרו והוזמו על הטביחה[ה] פטורין: **הוזמו על הטביחה.** ולא על הגניבה: **כמה דברים אמוריים.** דהוא משלם כפל ולא בטל עדות גניבה בשתי עדיות: **בבת אחת בזה אחר זה.** שהעידו הגניבה ואמרו באחד בשבת גנב ולמחר על הטביחה ואמרו בשני בשבת טבח: **ור"י יוסי.** דכי אמרי להו סהדי עמנו הייתם ביום שני הוזמו אף על הגניבה שביום ראשון מהיכא מיתי לאי: **ומאי נינהו כו' אבל בעדות אחת בבת אחת.** שהעידו על שתיהן זו בתוך כדי דיבור של זו ואמרו באחד בשבת גנב ובשני בשבת טבח והוזמו על שני בשבת ואע"ג דלאחד בשבת לא איתזום מיהו איגלאי מלתא דכי אסהוד פסולין הוו דסבר ר' יוסי למפרע הוא נפסל ובטלה כל עדות אותה שעה שכולה עדות אחת היא: **כדי דיבור.** לקמן [ע"ב] מפרש: **מלאן ולהבא.** מיום שהוזמו ולא מיום שהעידו: **אגניבה דלא מיזמי לא איתזום.** ואע"ג דבהדי אסהידו ליה הא לא אתחיל פסולייהו מהאיל שעתא דנימא אע"ג דלאחד בשבת לא איתזום מיהו שעת עדותן שעת פסולת איתה: **איתזמו להו [נמי] אגניבה.** אלא איתזמו להו הזמה דוקא[ו] (נקט) לשלם ממון אלא איפסלו להו אגניבה משום פסול עדות: לאו

משום פסידא דלקוחות. י"מ דהא דמייתינן לפסידא דלקוחות היינו דוקא היכא דלאיכא עדי מסירה דידעי שהשטר אמת ואין נראה דא"כ איכא ביניייהו טובא היכא דאין עדים אלא **דאסהידו ביה תרי בחד ותרי בחד.** משמע לפי שיש שני מזימים על כל אחד ואחד לא הוי חידוש ותימה מה בכך[א] הרי תרי כמאה הוו[ב] ונראה לפרש דאסהידו ביה תרי בחד כגון שאין הגיזומין מסייע אחד לחבירו שראה אחד מחלון זה ואחד מחלון זה או בהולאה אחר הולאה[ג] ואלו שנים מזימים את שניהם שכך שוים אלו כמו אחרים[ד] ולא נקט האי לישנא אלא משום דמשתמע מיניה שאין המזומין מסייעין זה את זה: **אי** נמי **דפסלינהו בגזלנותא.** והא דאמרי' בפרק זה בורר (סנהדרין דף כו:) דהיכא שתנה סבר רב פפא בר שמואל לאכשוריה משום דהא לא אכריזנא עלייהו ומסיק דגזלן דאורייתא לא בעי הכרזה ולא חיישינן לפסידא דמקבל מתנה אע"ג דפסידא דלקוחות לאו דוקא דה"ה דיש לחוש לפסידא דמקבל מתנה[ה] מ"מ פסלינן דהיכא מתנה דמייתי שכבר העידו עליהן בב"ד[ו] קודם שתמתו בשטר מתנה או לא גרלית היא שטר מתנה עד אחר שנודע פסולן בב"ד[ז] ואע"ג דזמנה קודם יש לחוש שמא הקדימו כדפרישית לעיל[ח] ומיהו הוא עובדא דפרק זה בורר (שם דף כז.) דאחר אמר קמאי דידי גנב כו' לדיני נפשות פשיטא שיש לפוסלו למפרע[ט] והוי מלי למימר איכא ביניייהו לענין דיני נפשות או לאסור אשה לבעלה ולענין גיטין וקדושין ועדות החדש דלטעמא דחידוש אין לפוסלן למפרע ולטעמא דפסידא דלקוחות פוסלין למפרע לכל אלו אלא דאיכא לאתויי ביניייהו לענין ממון:

והוזמו על הגניבה וחזרו והוזמו על הטביחה. ואע"ג אפי' למאן דאמר מכאן ולהבא הוא נפסל מתקשה דמכל מקום[ט] אם אין גניבה אין טביחה ומכירה וכשחזרו והוזמו על הטביחה אמאי משלמין וי"ל משום דקסבר כשהשה תחילת הזמה היא: **שהעידו בבת אחת והוזמו.** דכיון שהעידו בבת אחת ליכא למימר בשעת עדות טביחה פסולין היו אע"ג דלמפרע הוא נפסל דכיון כשהעידו על הטביחה כיון שהיו יכולין לחזור בהן על העדות של גניבה דתוך כדי דיבור הוה ועל מה שפירש בקונטרס דלא גרסינן והוזמו בבת אחת דבהזמה לא איכפת לן אי בבת אחת אי בזה אחר זה היה וכלבד שהוזמו על הטביחה תחילה וקשה לר"י דמה מרויח בקונט' בהזמת טביחה תחילה דאי משום שאם הוזמו על הגניבה הוו מוכחשים על הטביחה[י] ואין אליבא דאביי משמיע דס"ל לקמן דהכחשה לאו תחילת הזמה היא א"כ גם כשהוזמו על הטביחה תחילה הוו מוכחשים על הגניבה מאחר שהעידו בבת אחת ותוך כדי דיבור כדיבור דמי[יא] כדאמר בסמוך לרבי יוסי דכי העידו בבת אחת והוזמו על הטביחה בטלה כל העדות משום דתוך כדי דיבור כדיבור דמי ואם באנו לייסב דברי הקונטרס דקסבר כהשה לאו תחילת הזמה היא צריך לגרוס והוזמו בבת אחת אבל אין לומר שאין הגמרא מושם עתה לייסב דברי אביי אלא בתר שאמר למפרע הוא נפסל והולך ומתרץ לפי שיטת המקשה הסובר דהכחשה תחילת הזמה היא כדפרישית לעיל וכן לקמן כי משני מתני' לאביי אהא דאמר הכחשה לאו תחילת הזמה היא ומוקי לה כשהוזמו תחילה על הטביחה אין מושם לתרץ לאמר אביי למפרע הוא נפסל כי לפי זה היה צריך להעמידה כגון שהעידו בבת אחת אלא דדרך הגמרא הוא שאין מושם לתרץ אלא הקושיא שמקשה לו: הרי

פב א מיי' פ"כ מהל' עדות הלכה ג:

צ ב מיי' פ"ח מהלכות אבל הל' ז ופ"ז ופ"ב מהלכות שבועות הל' יח ועיין בהשגות וכס"מ ופ"כ מהל' עדות הל' ג ועיין בהשגות וכס"מ ופ"ו מהל' גזלה הל' ו ופ"ב מהל' תמורה הל' ד סמג עשין לו קז ולאוין רמח טוש"ע י"ד סי' רלד סעיף לא לב לג וסי' שמ סעיף כד כה וטוש"ע מ"מ סי' כט סעיף ז וסי' רפא סעיף ז:

רבינו חננאל

והילכתא כותיה דאביי ב"ע"ל. ק"ג"ם. והן, יראוי שלא מדעת (ב"מ כא, ב), עד זומם זו ההלכה, לחי העומד מאיליו (עירובין טו, א), קידושין שאין מסורין לביאה (קידושין נב, א), גידול בר רעיליאי (נזיקין לד, א), משומד אוכל נבילה (סנהדרין כז, א). אקשינן על אביי, תנן גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהן ונמצאו זוממין משלמין את הכל, כגון שבאו באחד בניסן אלו העדים והעידו בבית דין כי ראובן מהיום כך וכך גנב שורו של פלוני והזורו ובאו הן הן והעידו אחרי כן וראינו שטבחו או מכרו נמצאו זוממין משלמין כפל ד' וה'. ואקשינן אהא דאמרינן כגון שהוזמו בטביחה תחילה, כגון שהביא הנטענן בגניבה עדים בט"ו בניסן והזימום ואמרו להם אותו היום שהיעדתן בטביחה עמנו הייתם (והזימום ואמרו להן אתו היום שהיעדתם בטביחה עמנו הייתם) ואחרי כן הוזמו בגניבה, הלא לטעמ' דאביי דסבר למפרע נפסלין עידי הגניבה מאחר בניסן שהעידו בבית דין הלא מהיום והלאה נפסלו בכל עדות, שנמצאת בעת שהעידו על הטביחה כבר פסול היה ולא היה מתחייב הנגב על פיהן כלום, והתורה אמרה (דברים יט, יט) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו, ואלו אין להם מעשה. **ופריקנ' והילכ'** שהעידו בבת אחת, כגון שהעידו בבית דין באחד בניסן כי באדר ביום פלוני גנב וטבח ומכר, והוזמו משלמין את הכל. זוה הפירוק ראיה לפירוש למפרע הוא נפסל כי אינה משעה שמעידין על הגניבה אלא משעה שנתקיימה עדותן בבית דין. **לימא כתנאי היו שנים מעידין אותו שגנב והן מעידין אותו שטבח הוזמו על הגניבה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, הוזמו על הטביחה כול'.** ותרצינ' דב' ר' יוסי הוא דאמ' במה דברים אמורים בשתי עדיות, בעדות אחת כעין שתי עדיות, מאי נינהו כת אחת והעידו על הגניבה ואחרי כן חזרו והעידו על הטביחה. אבל כת אחת העידה בגניבה ובטביחה בבת אחת זו היא עדות אחת. ועליה חלקו, רבנן סברי מיכן ולהבא הן

עין משפט נר מצוה

גליון הש"ס

גמ' ביע"ל קג"ם. עיין מג"א סימן שמ ס"ק טו:

מוסף רש"י

משום פסידא דלקוחות. שלקחו שדות על פיו וחתם מיכון עד שתרי ועדיין לא היה יודע שהוא פסול (סנהדרין כז.). מאי ביניייהו. כין הני תרי טעמא דרבא (שם). **תרי לחד ותרי לחד.** תרי כיתות שהעידו בבת זו, שנים אמרו לכל אחד עמנו הייתם במקום פלוני, מידוש ליכא, פסידא דלקוחות איכא (שם). **דפסלינהו.** להני תרי, **בגזלנותא.** שהעידו שגזלנין הם על גזילה שגזלו מיכון, מידוש ליכא, דהא מילתא אחריתא קמקמדי, אבל פסידא דלקוחות איכא (שם). **ביע"ל קג"ם.** יאוש שלא מדעת בגלוי מילתא (ב"מ כא:) עד זומם הכא, למי העומד מאליו בפ"ק דעיקוכין (טו.) קידושין שלא נמסרו לביאה בהאיש מקדש (קידושין נא.), גילוי דעת בגיטין בהשולח גט (גיטין לד.) מומר אוכל נבלות לתכעים לקמן (סנהדרין כז.) שיעני הלכות הן שנתלקו בהם אחיי וכבא ובכל מקום הלכה כרבא מון מאלו (קידושין נב.).

מוסף תוס'

א. כיון שהשנים אומרים לא היינו עמכם. תוס"ר סנהדרין מ ע"א ד"ה דאסהידו. **ב.** [ד]סוף סוף הוי ארבעה כנגד שנים, ותרי כמאה ומאה כתרי. רשב"ם. **ג.** אי נמי זה מעיד אהלואה באחד בשבת והאחר אהלואה בשני בשבת, דאין אחד מסייע דברי חבירו. תוספות הר"ן סנהדרין שם. דהשתא הוי תרי לגבי חד. רשב"ם. **ד.** ותרי בחד ותרי בחד דקאמר לאו למימרא דאובן ושמעון בחד ולוי ויהודה בחד אלא אפילו ראובן ושמעון בחד והם בעצמן בשני. רשב"ם. **ה.** דאי לא דעביד ליה נייחא לנפשיה לא הוה יהיב ליה. הרא"ש בשיטמ"ק. **ו.** שהיו גזלנין. רשב"ם. **ז.** ויש לחוש שמא עכשיו חתמוהו. רשב"ם. **ח.** למ"ד משום פסידא דלקוחות. תוס"ר סנהדרין שם. **ט.** מיד שהוזמו על הגניבה הוכחשו על הטביחה [שהרי]. ר"ש. **י.** שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה. רבינו יפעיס בשיטמ"ק. **יא.** וא"כ אכתי היכי משלמי אגנבה כשהוזמו אח"כ על הגנבה, הא איתכחוש להו כבר על הגנבה. ר"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הרי זו תמורת עולה דברי ר"מ. כפ"ב דזבחים (ד' ג. וש"נ) אמרי' הרי זו תמורת עולה ושלמים מהו אמר אביי כהא דתלי מודה ר"מ וטעמא דתליי כדמפרש בפ' כילד מערימין (תמורה ד' כו. וש"נ) דטעמא דר"מ [א] משום דהוי כמו תחול זו ואח"כ תחול זו מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים אבל רבא פליג עליה וקאמר דעדיין היא מחלוקת דקסבר רבא דטעמא של ר"מ משום דדעתו של אדם אם יכולין שיהם לחול יחולו ואם לאו תפוס לשון ראשון דדעתיה דאקמא: **ונמלך** תוך כדי דיבור כו'. למאי דסבר נמי הש"מ דרבי יוסי סבר תוך כדי דיבור לאו כדיבור דמי [ב] נראה דכשמתכוין לכך ואמר היום תמורת שלמים ולמחר תמורת עולה לאין דבריו קיימים והוו כמו דברים שבלב ודוקא תוך כדי דיבור הוא דמהני דלענין לפרש דבריו מהני תוך כדי דיבור [ג]: **הרי** תוך כדי **דיבור** הוו. הש"מ תוך כדי דיבור דתמורה איירי תוך כדי דיבור גדול וכיון דתוך כדי דיבור קטן אית ליה ותוך כדי דיבור גדול ליה נראה דתוך כדי דיבור גדול אין מועיל כלום אפי' לפרש דבריו דלא הוי אלא כאומר היום תמורת עולה ולמחר תמורת שלמים דהוו דבריה שבלב וה"פ דבריה"מ אם לכך נתכוין תחילה כלומר שאומר [ד] תוך כדי דיבור קטן [ה] שדומה לנתכוין תחילה לכך דבריו קיימים ואפי' לא נתכוין נמי [ו] כיון דכדיבור דמי אבל בנמלך כלומר שאומר תוך כדי דיבור גדול שדומה כמו נמלך הרי זו תמורת עולה אפי'

נתכוין תחילה לשמיה:

כדי שאילת תלמיד לרב. דאמר בפרק תפלת השחר (ברכות ד' מ: וש"נ [ז]) הנותן שלום והמחזיר שלום לרבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל הייינו כשנותן שלום לרבו כמו לחבירו כמו שאמר ליה שלום עליך ולא אמר רבי והא דאמר בפ' ל"ע (שבת ד' פט.) כלום יש עבד שנותן שלום לרבו עבד שאני שאימת רבו עליו וכשום עניין אין ליתן לו שלום:

כי ליה לרבי יוסי כדי שאילת תלמיד לרב. תימה דרב אחא מדיפתי דאמר בפ"ק דמכות (דף ו.) ובפרק שבועת העדות (שבועות דף לא.) תלמיד לרב כמאן דלרבנן ליה להו כלל כדי דיבור אפי' כדי דיבור קטן ור' יוסי נמי כתלמיד לרב מודי דלאו כדיבור דמי וי"ל דסבר לה כבריתא דמי שאמר הריני מזיר ושמע חבירו ואמר ואני (מזיר דף כא. וש"נ) וכן הלכתא דתוך כדי דיבור כדיבור דמי והכי פסקינן הלכתא בנדרים בפרק בתרא (דף פז.) דתוך כדי דבור כדיבור דמי חוץ ממנגדף ועובד ע"ז ומקדש ומגרש ואפי' בכדי שאילת תלמיד לרב כרים לקים וכרב אחא דמכות (דף ו.) ושבועת העדות (שבועות דף לב.) ושיעור כדי שאילת שלום תלמיד לרב מפרש ר"ת דהיינו טעמא דכשאדם מעיד עדות או עוסק במקח וממכר וחבירו נותן לו שלום או רבו ע"כ יש לו להשיב ולהפסיק כדאמר בברכות (ד' ו:) הנותן שלום לחבירו ואין מחזיר נקרא גזלן שנאמר גזילת העני בבתיכם [ד] ולכך מיקרו חכמים שלא יהיה זה חשוב בנזיר (ד' כ:) דקאמר תוב לא שבקת רווחא לתלמיד ומיהו בפ' בתרא דנדרים (ד' פז.) אין מתישב טעם זה לענין קריעה דכסבור שמת וקרע ואח"כ מת אם אמר תוך כדי דיבור יצא ידי קריעה ואם לאו לא יצא ידי קריעה והתם מאי שייך שיעור זה [ה] ושמא לענין קריעה הקילו [ו]: **אמר** ליה אביי לא דאפכינהו ואזמינהו ממאי מדסיפא כו'. נראה לר"י דכל סוגיא זו כפי מאי דס"ד השתא דדיוקא דרבא הוי מרישא אבל לפי האמת מסקנא דדיוקא דרבא מסיפא ולא אמר אביי דה מעולם אלא בני הישיבה היו מתרלים כן אליבה דאביי לפי מה שהיו סוברים דדיוקא דרבא מרישא אבל לפי המסקנא (ז) דאמר אביי דרישא בשלם כתות כדאוקמא רבא בלא מיפך והזמה ובסיפא בשתים במיפך ובהזמה ולאו דוקא נקט אביי אפכינהו תחילה דאם כן איתכחשו להו [ח] אלא מעיקרא אזמינהו והדר אפכינהו מ"ג מעיקרא אפכינהו ואזמינהו תוך כדי דיבור ונראה לר"י דאביי מוקי לה [ט] בג' כתות כדמוכח לקמן דקאמר ואביי אמר לך בשלמא רישא לא סגי בלא ג' כתות דקתני שהרי הרב אומר כן [יא] ואיירי דמציעאי נמי אפכינהו ואזמינהו לקמאי דהשתא לא איתכחשי מציעאי כלל וליכא למידק מינה דהכחשה תחילת הזמה היא דמשלמי [יב] וכי קתני נמצאו זוממין מציעאי משלמין מ"ש למיתני ומיהו אין לנו לריכין כלל להיפוך בתרתי למציעאי דכיון דהחומו ממילא קיימא עדות קמאי ובקונטרי פי' דאביי מוקי רישא בג' כתות כמו סיפא ויש לייסב הא דקתני שהרי הרב אומר כן דמעיקרא ודלא ידענין דאפכינהו והוה קשה לן מאי שהרב אומר כן אבל השתא [יג] דאפכינהו שמא הרב בעדותן של אלו [יד] שאין מחייבים אותו כ"א דמי אן לפי שידע שיבאו עדים [טו] שיחייבו אותו דמי עין [טז] ולפי זה איכא לאוקמי כל סוגיא זו לפי האמת דרבא לא הבית הרישא אלא לדקדק הימנה דסיפא איירי בשלש כתות כמו רישא ואביי מהדר ליה דוק ולאידך גיסא מדסיפא סגי בג' כתות ובמיפך והזמה רישא נמי סגי בג' כתיתות ואין לך ראיה מסיפא מכח רישא דאיכא לאוקמי כולה בג' כתות והא דקאמר לקמן בשלמא רישא לא סגי בלא שלש כתות ה"ק אי נמי לא תמיישב לך שהרי הרב אומר כן אי לא מוקמת לה בשלש כתות מכל מקום סיפא איירי בג' כתות ואם תאמר אי בג' כתות מוקמת לה לרישא אמאי משלמי דמי עין לעבד תקשה ליה

מדסיפא

לאו כדיבור דמי. והוו ליה שני עדיות ומשום חדא לא אתכחש אידך דמשעת דיבור אחרון נפקלו ולא משעת דיבור ראשון: **כדיבור דמי.** וכחד עדות דמי והרי פסולין היו באותה שעה: ה"ג **הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים.** ולא גרסינן ותמורת שלמים: **הרי זו תמורת עולה דברי ר"מ.** דלית ליה לר"מ תפוס לשון ראשון: **דבריו קיימין.** ותרעה על שתסתלק ותימכר ויצא בדמי חליה עולה ובדמי חליה שלמים: **שהוכחשו ונכפוף הוזמו נהרגין.** וכשנגמר הדין על פיהם קודם שהוכחשו אמרה רבא שאם לא נגמר הדין עדיין אפילו הוחמו מתחילה אין נהרגין שאין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין והכי מיתוקמא בסיפא דשמעתין [ט] כגון דאתו בי תרי ואמרי הכי ופסקונה לדינא אפומייהו: **שהוכחשו.** שיש אומרים הרג ושיש אומרים לא הרג: **ונכפוף הוזמו.** שבאת כת שלישית ואמרה עמנו היתה נהרגין: **שסימא אם עין עבדו.** ויצא לחירות ואח"כ הפיל את שינו ומייב ליתן לו דמי שינו: **שהרי הרב אומר כן.** כלומר דיתא ליה לרב בסהדותא דהכי ולקמן מפרש מאי ניחותא: **ש"מ הכאשה תחילת הזמה היא.** דאי לאו תחילת הזמה היא מאחר שבטלה עדותן מי אית בהו דין הזמה: **אמר ליה אביי לא.** אי דהוכחשו על ידי כת ראשונה שוב אין לך כת שלישית מזימתן והכא כשאין שם כת ראשונה אלא הם ודקשיא לך דמי עבד לרב בעי לשלומי הכא כגון שכת שניה אפכינהו ואזמינהו שאמרו להם אותו היום שאתם אומרים עמנו הייתם במקום פלוני אבל ביום אחר הוה ואיכא הוה דממה נפשך עבד נפיק לחירות והן משלמין לו דמי עין שרגו להפסידו ויתא ליה לרבו [יא] דיפוק בעינו ויתן לו דמי שינו. ואי קשיא הואיל ראשונים הם מאי הוי מפסדי ליה הא לחירות הוי מפקי ליה ואכתי דמי עבד לרב בעי לשלומי לקמיה [עד.] פריך ליה ומוקמינן לה בשעמד בדין:

מדסיפא

צא א ב מיי' פ"ג מהל' תמורה הל' ד סמג לאוין שמה:

צב ג מיי' פ"ג מהלכות שבועות הלכה יז וש"כ מהל' עדות הל' ג:

צג ד מיי' פי"ח מהל' עדות הלכה ד סמג עשין קי טוש"ע סי' לח:

צד ה ו מיי' פרק כא מהל' עדות הל' ד:

רבינו חננאל

לאו כדיבור דאמי ועדות גניבה חלוקה היא מעדות טביחה וכל אחת בפני עצמה עומדת כשהוזמו על הטביחה עדות הגנבה קיימת. ור' יוסי סבר תוך כדי דיבור כדיבור דאמי ועדות אחת היא. ואקשינן, וסבר ר' יוסי תוך כדי דיבור כדיבור דאמי, והתנן (תמורה כה. ב) הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים וכולי, עד אבל אם אמ' תמורת עולה ונמלך ואמ' תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה. ואמ' רב פפא נמלך תוך כדי דיבור, אף על פי כן לאו כדיבור דאמי דהא אמ' הרי זו תמורת עולה. ופרקינן, (תוך) [תרי] תוך כדי דיבור הוו, אחת מידה ארוכה ואחת קצרה. והא דתמורה כדי שאילת שלום תלמיד לרב, הוה שלום עליך רבי דנפיש, ולפיכך אמר ר' יוסי לאו [כדיבור דאמי אבל בכדי שאילת הרבי לתלמיד] שלום עליך, אית ליה דהא מדה קצרה היא. וגרסינן בפרק יש נוחלין (ב"ב קטז. ב) [והילכתא כל תוך כדי דיבור כדיבור] דאמי בר מעבודה זרה וקידושין. פיר' אם אמ' אדם בהמה זו לעבודה זרה אף על פי שחזר בו תוך כדי דיבור ואמ' לאו כבר נאסרה הבהמה ההיא, וכן הנותן קידושין לאשה ואחר שקבלה הקידושין בתוך [כדי] דיבור חזר בו קידושיו קידושין. וכן דין (נדרים פז. א) מברך את השם, וכן דין הנותן גט לאשתו אף על פי שחזר בתוך כדי דיבור אסורה היא לכהן. אמ' **רבה עדים שהוכחשו**, כגון שבאו עדים ואמרו אותו היום שאמרתם פלוני הרג את פלוני במקום פלוני, ההורג או הנהרג היה עמנו באותו היום במקום יתר ממהלך יום מן המקום שאתם מעידין שהרגו באותו מקום וכיוצא בו, ולבסוף הוזמו נהרגין שהכחשה תחלת הזמה היא אלא שלא נגמרה. אמ' רבה מנא אמינא לה דתניא מעידנו באיש פלוני שסימא עין עבדו ואחר כך הפיל שנו שהרי הרב אומ' כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לעבד. ולא מפשטה כלל, דפשוט' דאית בהו תלתה קושיי, ופשוטות הן. ותריצנה הכי, כגון דאתו תרי קמי הני ואשהידו דרבו הפיל שנו ריצא בו לחירות ואחר כך הוציא עינו דבעי למיתן ליה דמי עינו לההוא עבדא, ואתו הני ואמרו הוציא את עינו מקודם ריצא בה לחירות ואחר כך הפיל שנו והרב אומ' כן. והעדים הראשונים מכחישין לשנים ואומרין לחן שנו הפיל תחלה ואחרי כן הוציא עינו ודמי עינו חייב ליתן לו. והלך העבד והביא עדים והזימו לעדים השניים שהכחישום הראשונים, ושנינו דמי משלמין דמי עין לעבד, שמע מינה דהכחשה תחלת הזומה היא ולפיכך משלמין. ודחה **אביי** להדין תירוצא ואמ' לא העידו מקודם שלאלו אחרים כלל ואין שם הכחשה כלל, ובריתא כגון דאתו תרי שהדי בתר דאשהידו קמאי שסימא עין עבדו וכולי'. ואמרו להני שהדי אותו היום שהעידתם שסימא עין עבדו עמנו הייתם במקום פלו' ומקודם לכן הפיל שנו ויצא בו לחירות ואחר כן סימה עינו ואין זו הכחשה אלא הזמה היא כולה. ממאי דייק הכי דרישא לא מיתוקמא בשום ענין רק דוקא בג' כתות. י"ב. שהרי לא הוכחשו קודם הזמה. י"ל. יג. דאוקמינהו. י"ל. יד. הראשונים. י"ל. טו. שיודעים האמת. י"ל. טז. כמו שבאו לבסוף. י"ל.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אמר וכו' לפי המסקנא קאמר אביי דדישא בשלש כיתות וכו' לא סגי דבלאו ג' וכו' תחלת הזמה היא מדמשלמי וכו':

מוסף רש"י

הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים. שהעמיד בהמת חולין אצל שמים, אחת עולה ואחת שלמים ואמר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים, הרי זו תמורת עולה. תפוס לשון ראשון ואין קדושה חלה על קדושה (זבחים ל.). **דברי** ר' מאיר. דר' מאיר אית ליה תפוס לשון ראשון (תמורה כה:). **הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד.** והוצרך להקדיש זה אחר זה (זבחים ל.). **דבריו קיימין.** וחליה תמורת עולה וחליה תמורת שלמים, ותרעה עד שתסתלא ותמכר ויצא בדמי חליה תמורת עולה ובדמי חליה תמורת שלמים, ובהכי עבקינן שהיו לפניו עולה ושלמים כשהמיר את זו בהן (תמורה כה: וכעי"ז זבחים שם).

מוסף תוס'

א. לאו משום תפוס לשון ראשון [אלא]. תוס' תמורה כו ע"ב ד"ה אמר. ב. לפום ריהטא משמע דהא דקאמר אם נתכוון מתחילה לכך הרי זו עולה ושלמים, אין צריך שיהא בתוך כדי דיבור, דכיון דלאו כדיבור דמי מה מועיל תוך כדי דיבור. וא"כ אף כשאמר היום תמורת עולה ולמחר תמורת שלמים, הואיל ונתכוין מתחילה לכך הויא עולה ושלמים, וזה דבר תימה. אמנם. רבינו יעקיב בשיעמ"ק. ג. דהא דאמר לאו כדיבור דמי הני מילי בנמלך שרוצה לחזור מדיבורו הראשון, אבל הכא שאינו חוזר ממה שאמר אלא רוצה שתהא עולה ושלמים בהא מהני תוך כדי דיבור שנקרים כל דיבורו ולא אמרינן תפוס לשון ראשון. רבינו יעקיב בשיעמ"ק. ד. תמורת שלמים. תוס' זבחים ל ע"א ד"ה אמר ר' יוסי. ה. של תמורת עולה. תוס' זבחים שם. ו. ואפי' עומד וצווח שלא נתכוין לכך, הואיל ואי אפשר להוציא ב' שמות כאחת דבריו קיימין. תוס' זבחים שם. ז. [ושמא] לא יתן לו שלום, שאם יתן לו שלום לא יוכל להזור בו במקחו. תוס' ד"ב קטן ע"ב ד"ה ונלכתא. ח. תוס' ב"ב שם: רי"ל דלא פלוג רבנן. ט. מעיקרא. ר"פ. י. מהשתא. ר"פ. יא. אע"ג דהתם קאי לפי המסקנא, דרבא מסיפא דייקא, מ"מ משמע לישנא דהכי דאי לא הוה מתוקמא בשום ענין רק דוקא בג' כתות. ר"פ. יב. שהרי לא הוכחשו קודם הזמה. ר"פ. יג. דאוקמינהו. ר"פ. יד. הראשונים. ר"פ. טו. שיודעים האמת. ר"פ. טז. כמו שבאו לבסוף. ר"פ.

א) זבחים ל. תמורה כה: גדרים סט:, ב) [ע"ש בתמורה כה: דמיגלא דרב פפא דאיתמר אמשנה הקודמת שם], ג) [כתובות יט:], ד) תוספת' תמכות פ"ל, ה) [לקמן עד.], ו) בס"א: להפסידו דאמ', ז) [ד"ה ונתומן], ח) וע' בר"ן בנדרים שם ד"ה ונלכתא בנתום, ט"ג תקט: ד"ה ונלכתא,

---

מדסיפא במיפך והזמה רישא נמי במיפך והזמה דקתני סיפא מעידנו את איש פלוני שהפיל את שן עבדו וסימא את עינו שהרי העבד אומר כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לרב היכי דמי אי דלא קא מודו להו בתראי בחבלא כלל דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה אלא פשיטא דקא מודו כולהו בחבלא ודקא (ה) אפכינן ואזמינהו והיכי דמי אי דקא מאחרי אחורי הני בתראי אאכתי דמי עבד לרב בעי שלומי דכי מחייבי ליה לגברא אכתי גברא לאו בר חיובא הוא אלא דקא מקדמי קדומי הני בתראי ואי דלא עמד בדין אכתי דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה דאכתי גברא לא מיחייב אלא דעמד בדין א"ל רב אחא בריה דרב איקא לרב אשי דוקיא דרבא מהיכא אילימא מרישא רישא מי קא מתכחשי מציעאי כיון דאי לא מתזמי סהדותא כוותייהו קא קיימא דדינא כוותייהו פסקינן דיש בכלל מאתים מנה הלכך קמאי הוא דקא מתכחשי מציעאי לא מתכחשי מידי אמר ליה רבא סבר מדרישא בשלש כיתות סיפא נמי בשלש ודייק מסיפא כגון דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שינו וסימא עינו ופסקיניה לדינא אפומייהו ואתו בי תרי אחריני ואמרי סימא את עינו והפיל את שינו דקא מכחשי להו להני קמאי ונמצאו זוממין קמאי משלמין דמי עין לרב ואי סלקא דעתך הכחשה לאו בתחילת הזמה היא אמאי משלמי הא אתכחשו להו מעיקרא אלא שמע מינה הכחשה בתחילת הזמה היא ואביי אמר לך בשלמא רישא לא סגי דלא שלש כיתות שהרי קתני הרב אומר כן אלא סיפא למה לי שלש כיתות שהרי העבד אומר כן עבד כל דהו מימר אמר דניחא ליה דניפוק לחירות מתקיף לה ר' זירא אימא סימא את עינו

ניפוק

אמר. הרבה יש לתמוה אמאי קאמר כל דהו לגמרי בתין לסיועיה (ט): הוה

כשעמד בדין. על החבלות הללו ע"י עדים אחרים בב"ד אחר וחייבוהו להניח העבד וברח דהשתא אי קאתי בעלים קמן הא לא מהניא ליה הודאה וקתבע ליה האי עבד הפלת את שיני וסימת את עיני והעמדתיך בדין ונתחייבת לי דמי עיני והכיא עדים אלו על כך ואתו סהדי אחריני ואפכיהו ואמרו לא חייביהו ב"ד אלא דמי שן ואזמינהו הלכך בין רישא ובין סיפא אדמי עבד לא מחייבי דהא ממונא דעין אית ליה גביה מבית דין קמא וקבעו הני לפיטרייה ובסיפא משלמי דמי עין לרב דקא מחייבי ליה אשקרא וע"כ בדאפכיהו מוקמת ליה דאי לאו הכי כיון דליכא סהדי אבי דינא קמא כוליה עבד בעי שלומי: דוקיא דרבא. דהכחשה תחילת הזמה היא מהיכא: אילימא מרישא. דמוקי לה בשלש כיתות סוף סוף מי קא מיתכחשו דמיהו עדותן בטילה בהכחשה דקמאי הא אי לאו מיתזמי דינא כוותייהו פסקינן ויהיב דמי שן דישנו בכלל עדות הראשונים ומשום הכי מהניא בהן תורת הזמה אבל גבי שנים אומרים הרג ושנים אומרים לא הרג דאיתכחוש קמאי ולא קטלינן ליה ולעולם (ו) אימא לך כיון דבטיל סהדותייהו לא מהניא בהו תורת הזמה: מדרישא. מוכחא בשלש כיתות דקתני שהרי הרב אומר כן אלמא דאתו כת אחריתי בריתא ליה דמי עין: סיפא נמי בשלש. כיתות ונהי דלא אפשר דתהוי כת אחריתי קודמת דא"כ דקמאי אמרי סימא והדר הפיל והכי אמרי הפיל והדר סימא לא מיגמר דינא אפומייהו למיתן דמי עינא אלא דמי שן והוי בכללא דתרוייהו וכיון דלא גגמר הדין על פיהם לא מחייבי הני מציעאי בהזמה דכת שלישית מיהו הכי מוקי לה דאתו הני בי תרי בריתא ואמרי הפיל והדר סימא ופסקינן לדינא אפומייהו כו': דקא מכחשי לקמאי. ובטלה עדותן דלא יהיב דמים היתיריים וקתני דכי נמצאו זוממים על ידי כת שלישית משלמין: אלא סיפא נמי. לאוקמה בדוחקא בשלש כיתות הא בתרי סגיא ובדאפכיהו ואזמינהו ורישא כדמשמע בשלשה ולא בדאפכיהו ומיהו מינה ליכא למידק מידי:

ניפוק

כדפרכינן לעיל בתר דמפקי ליה לחירות דמי עין בעי לשלומי ליה ויכולין לומר לעובדא בתמו (א) כדאמר כפ' היו בודקין (סנהדרין מא.) (ב) דיכולין לומר לאוסרה על בעלה בתמו וי"ל דלמאי דמוקי לה השתא במיפך והזמה מסקינן דאיירי כשעמד כבר בדין ומסתמא כבר נתפרסם הדבר שיצא העבד לחירות והרב בעצמו מודה כדקתני שהרב אומר כך (ג) שעמד בדין וכל עיקר שבתין לדין עכשיו לפי שהעבד תובע דמי עינו ומזמין את הרב לדין ורבו מודה לו דמי שינו (ד) לכך כי אתו סהדי (ה) לא אתו אלא לגרע כחו של עבד אשם יבאו עדים על דמי עינו לא יהיה ממש בדבריהם (ו) ויודעים הם שיבאו עדים אבל מעיקרא לא הוה ידעינן דמיירי כשעמד בדין אפי' הרב מודה כמה פעמים לריך העבד לעדים דמודה בקנס פטור משום הכי פריך שפיר בתר דמפקי ליה לחירות כו' וא"ת למה דחק אביי לאוקמי לסיפא במיפך והזמה כיון דבעמד בדין מוקמינן לה יאמר שהעבד תובעו דמי עינו והרב מודה לו דמי שינו והביא עבד עדים דהפיל את שינו וסימא את עינו ובאו עדים והזימוס וי"ל דודאי ה"ה כך שוה אם מיפך הוה ע"י הודאת הרב כמו על פי עדים אלא אורחא דמילתא נקט שאין רגילות הרב להודות כלל אלא כשיש עדים בדבר:

דאכתי גברא לא מחייב. (ז) אין הטעם משום דאי הוה בעי הוה אתי לב"ד ומודה ומיפטר דאפי' לשמואל דאמר לקמן (דף עב.) מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב הכא כיון דלא עמד בדין לא משגינן לגברא בר חיובא לענין קנס כדפרישית בסוף המניח (לעיל לג. וסס: ד"ה איכא) בשמעתין דהוחלט השור: **ונמצאו** זוממים קמאי. בהך סיפא הולך לומר שהעדים שהוזכרו בברייתא שהוזמו הם היו ראשונים משום דלריך לומר דפסקינן לדינא אפומייהו דאין העדים זוממים משלמים עד שיגמר הדין על פיהם ואם לא שבאו מתילה לא ה"מ למפסק דינא אפומייהו (ח) אבל בריש אע"פ שבאו לסוף פסקינן דינא אפומייהו: **עבד** כל דהו מימר

מדסיפא במיפך והזמה רישא נמי במיפך והזמה דקתני סיפא מעידנו את איש פלוני שהפיל את שן עבדו וסימא את עינו שהרי העבד אומר כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לרב היכי דמי אי דלא קא מודו להו בתראי בחבלא כלל דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה אלא פשיטא דקא מודו כולהו בחבלא ודקא (ה) אפכינן ואזמינהו והיכי דמי אי דקא מאחרי אחורי הני בתראי אאכתי דמי עבד לרב בעי שלומי דכי מחייבי ליה לגברא אכתי גברא לאו בר חיובא הוא אלא דקא מקדמי קדומי הני בתראי ואי דלא עמד בדין אכתי דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה דאכתי גברא לא מיחייב אלא דעמד בדין א"ל רב אחא בריה דרב איקא לרב אשי דוקיא דרבא מהיכא אילימא מרישא רישא מי קא מתכחשי מציעאי כיון דאי לא מתזמי סהדותא כוותייהו קא קיימא דדינא כוותייהו פסקינן דיש בכלל מאתים מנה הלכך קמאי הוא דקא מתכחשי מציעאי לא מתכחשי מידי אמר ליה רבא סבר מדרישא בשלש כיתות סיפא נמי בשלש ודייק מסיפא כגון דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שינו וסימא עינו ופסקיניה לדינא אפומייהו ואתו בי תרי אחריני ואמרי סימא את עינו והפיל את שינו דקא מכחשי להו להני קמאי ונמצאו זוממין קמאי משלמין דמי עין לרב ואי סלקא דעתך הכחשה לאו בתחילת הזמה היא אמאי משלמי הא אתכחשו להו מעיקרא אלא שמע מינה הכחשה בתחילת הזמה היא ואביי אמר לך בשלמא רישא לא סגי דלא שלש כיתות שהרי קתני הרב אומר כן אלא סיפא למה לי שלש כיתות שהרי העבד אומר כן עבד כל דהו מימר אמר דניחא ליה דניפוק לחירות מתקיף לה ר' זירא אימא סימא את עינו

ניפוק

אמר. הרבה יש לתמוה אמאי קאמר כל דהו לגמרי בתין לסיועיה (ט): הוה

כשעמד בדין. על החבלות הללו ע"י עדים אחרים בב"ד אחר וחייבוהו להניח העבד וברח דהשתא אי קאתי בעלים קמן הא לא מהניא ליה הודאה וקתבע ליה האי עבד הפלת את שיני וסימת את עיני והעמדתיך בדין ונתחייבת לי דמי עיני והכיא עדים אלו על כך ואתו סהדי אחריני ואפכיהו ואמרו לא חייביהו ב"ד אלא דמי שן ואזמינהו הלכך בין רישא ובין סיפא אדמי עבד לא מחייבי דהא ממונא דעין אית ליה גביה מבית דין קמא וקבעו הני לפיטרייה ובסיפא משלמי דמי עין לרב דקא מחייבי ליה אשקרא וע"כ בדאפכיהו מוקמת ליה דאי לאו הכי כיון דליכא סהדי אבי דינא קמא כוליה עבד בעי שלומי: דוקיא דרבא. דהכחשה תחילת הזמה היא מהיכא: אילימא מרישא. דמוקי לה בשלש כיתות סוף סוף מי קא מיתכחשו דמיהו עדותן בטילה בהכחשה דקמאי הא אי לאו מיתזמי דינא כוותייהו פסקינן ויהיב דמי שן דישנו בכלל עדות הראשונים ומשום הכי מהניא בהן תורת הזמה אבל גבי שנים אומרים הרג ושנים אומרים לא הרג דאיתכחוש קמאי ולא קטלינן ליה ולעולם (ו) אימא לך כיון דבטיל סהדותייהו לא מהניא בהו תורת הזמה: מדרישא. מוכחא בשלש כיתות דקתני שהרי הרב אומר כן אלמא דאתו כת אחריתי בריתא ליה דמי עין: סיפא נמי בשלש. כיתות ונהי דלא אפשר דתהוי כת אחריתי קודמת דא"כ דקמאי אמרי סימא והדר הפיל והכי אמרי הפיל והדר סימא לא מיגמר דינא אפומייהו למיתן דמי עינא אלא דמי שן והוי בכללא דתרוייהו וכיון דלא גגמר הדין על פיהם לא מחייבי הני מציעאי בהזמה דכת שלישית מיהו הכי מוקי לה דאתו הני בי תרי בריתא ואמרי הפיל והדר סימא ופסקינן לדינא אפומייהו כו': דקא מכחשי לקמאי. ובטלה עדותן דלא יהיב דמים היתיריים וקתני דכי נמצאו זוממים על ידי כת שלישית משלמין: אלא סיפא נמי. לאוקמה בדוחקא בשלש כיתות הא בתרי סגיא ובדאפכיהו ואזמינהו ורישא כדמשמע בשלשה ולא בדאפכיהו ומיהו מינה ליכא למידק מידי:

ניפוק

מסורת הש"ס

(ה) [לעולם רש"ס],

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ודקא אפכינהו ואזמינהו:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה אי דמאחרי כו' יום שני הוה. וקשה לי הא כזה לא בעי שלומי דכי העידו היה בתמת מייב חכו בכלל מה דמפני אלא דלקדמי אקדומי וכמ"ש רש"י ד"ה דמקדמי דכל שקודם שבאת כת שייב להעיד נעשה מעשה סגי. וכו"ל לרש"י לפרש דמאחרי שאומרים שאחר שהעידו נעשה המעשה ול"ע:

מוסף תוס'

א. להוציאו לחירות. ר"פ. ב. גבי עידי נערה המארוסה שאין נהרגין, מתוך. ר"פ. ג. שמודה. ר"פ. ד. והביא אותם עדים להעיד כדבריו. ר"פ. ה. לא מצו למימר לטובתך באנו, דודאי לסייע לרב לפוטרו בדמי שן כדבריו [באן]. ואפי' לא הביאם הרב אלא באו מאליהם מ"מ כיון שהעבד מזמין את רבו לדין, א"כ כי אתו הנך סהדי. ר"פ. ו. אלא יפטר בדמי שן. ר"פ. ז. פירש בקונטרס משום דאי הוה בעי הוה אתי לבי דינא ומודה ומיפטר וכמאן דאמר מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור, וקשה דהא מסקינן לקמן (עה ע"א) דבקנס דשן ועין כו"ע מודו דמודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב משום דפוטר עצמו מכלום וא"כ סוגיא דתלמודא דהכא הוי דלא כהלכתא, לכן נראה. ר"פ. ח. דהיכי קאמר כגון דאתו בי תרי כת ראשונה ואמרי סימא את עינו והפיל את שינו ואתו תרי אמצעיים ואמרו הפיל את שינו וסימא את עינו, וא"כ לא היה הדין נגמר על פיהם דמציעאי הניזומין בסיפא משום דהא מכחשי להו קמאי, כי אם היה הדין נגמר על פי הראשונים שאינם מוכחשים מן האמצעיים, דיש בכלל מאתים מנה. ר"פ. ט. דבעו למיתביה ליה דמי עינו. ר"פ. ע"ש.

עין משפט נר מצוה

צה א מיי' פי"ט מהל' עדות הלכה כ:

רבינו חננאל

מדסיפה במיפך והזמה, רישא נמי במיפך והזמה. דקתאני סיפא במיפך מעידנו באיש פלוני שהפיל שן עבדו ואחרי כן סימא עינו שהרי העבד אומ' כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לרב. ואמ', היכי דאמו או לימא דלא מודו המזימין בחבלא כלל, דמי כוליה עבד בעו לשלומי לרב. אלא דמשהדי הכי אותו היום שהעבדהם שהפיל שן עבדו עמנו הייתם אתו היום במקום פלוני, אלא מקודם לכן סימא עינו ונעמד עמו בדין ויצא לחירות בדמי עינו ואחר כך חבלו והפיל שנו, כי האי גונא ודאי משלמין דמי עין לרב. ומדסיפא לא מיתוקמא אלא במיפך והזמה, רישא נמי במיפך והזמה. והאי דקתאני משלמין דמי עין לרב אחר שפוחתין לו דמי השן. וחזרנו לבאר דוקיא דרבה (דדייק מהא מתניתא דהכחשה תחילת הזומה היא, מנין. ואמ' רב אשי רבה הכין) דייק מדרישא בשלוש כיתות סיפא נמי בשלוש כיתות, ואי איפשר להעמיד ההכחשה ברישא דקימא לן האחרונים מכחישין את הראשונים ואם נאמר שהעידו הראשונים כי הפיל ואחר כך סימא ונתחייב הרב לתת דמי עין לעבד, ובאו אחרים והכחישום ואמ' סימה ואחר כך הפיל, נמצאו הראשונים מוכחשין. באה כת שלישית והזימו כת הראשונה, חייבין לשלם דמי עין לרב היה לו לומר ולמה [אמרה הברייתא דמי עין לעבד אלא ודאי כת] האמצעית נמצאו זוממין והם מכחישין ולא מוכחשין [ולא שמע' מינה ולא מידי כי כך] דייק רבה מסיפא. ומוקמה לסיפא כגון דאתו תרי ואשהידו דהפיל [שינו ואחר כך סימה] עינו דבעי הרב לשלם דמי עין ובאו אחרים והכחישו ואמ' סימא ואחר כך הפיל [ובאה] כת שלישית והזימו את הכת הראשונה המוכחשת וכיון שהוזמו נתחייבו לשלם דמי עין לרב כדקתאני בברייתא ודייק רבה מדבדיני ממונות הוכחשו ואחר כך הוזמו משלמין הם, הכי נמי בדיני נפשות אם הוזמו אחרי שהוכחשו נהרגין. ובא אביי ודחה לדוקיא דרבה, והתקפה דר' זירא פשוטה ודחויה היא,

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות